

Divrej Tora

 <http://twitter.com/DivrejTora>

divrejtora@gmail.com

Godina 9 6. ijara 5776.
Broj 32 14. svibnja 2016.

B''H

Paraša Kedošim

U ovom broju :

Rabbi Goldwasser	3
Opraštati zbog nas	5
Ideologija i zbilja	9
Tri godine tri sata	11
Kabala – Bik	15
Iz medija	20

Priprema i uređuje:
Vatroslav Ivanuša

 petak 13.5.2016. subota 14.5.2016.

(Vajikra 19,1 – 20,27)

Paraša Kedošim počinje izjavom: "Bit ćete sveti jer sam Ja, G-spod B-g vaš, svet", koja slijedi iza desetak *micvot* kojima se Židov posvećuje i povezuje sa svetošću B-žjom. To uključuje: zabranu idolopoklonstva, *micvu* davanja milodara, načelo jednakosti pred zakonom, šabat, seksualni moral, poštenje u poslovanju, poštivanje roditelja, svetost života.

U *paraši Kedošim* se nalazi i nalog koji je veliki rabin Akiva nazvao glavnim načelom Tore i za koji je Hilel rekao, "To je čitava Tora, a ostalo je komentar" – Voli bližnjeg svoga kao sebe sama. ■

Prevela Dolores Bettini

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Rastimo svakoga dana

Kedošim

**Ja otvrdnuh
[Faraonovo] srce
... kako bih
izvršio Svoja
čuda nad njim.
(Izlazak 10,1).**

Mnogi komentari postavljaju pitanje: Ako je B-g učinio da Faraon ne bude u stanju učiti iz iskustva, zbog čega ga je onda kaznio što je odbio pustiti Izraelce?

Odgovor se nalazi u poimanju slobodne volje. Mnogi psiholozi vjeruju u „psihički determinizam,”

da različite okolnosti mogu tako djelovati na ljude da izgube slobodu izbora. Ljudi stoga postupaju na određeni način jer moraju tako postupati. Ovakve su se ideje predstavljale na suđenjima onih koji su počinili gnusne zločine. Toliko se odvjetnika obraćalo poroti riječima: „On je odrastao u tako teškim okolnostima da jednostavno nije mogao drugačije.“

Tora odbacuje ovu ideju. Mada brojne okolnosti mogu izvršiti utjecaj na čovjeka, niti jedno biće neoštećenog mozga nikada nije lišeno slobode izbora. Na nama je uvijek

odgovornost za naše postupke. Ova je ideja temelj toga kako Tora gleda na slobodu čovjeka.

Stoga je Izraelu koji je trebao postati slobodan bilo rečeno: „Ja ću doista otvrdnuti srce Faraona i na njega izvršiti veliki pritisak, no to mu neće uskratiti slobodu izbora. Faraon će ostati slobodan i zbog toga će snositi odgovornost za svoje ponašanje. Dok se pripremate za svoje oslobođenje i za krajnji cilj primanja Tore, morate upamtiti ovo načelo: ljudi *uvijek* snose odgovornost za svoje postupke.“ ■

Sefer Hamicvot Hakacar

Zapovijedi koje se danas mogu poštivati

kako ih je sakupio Hafec Hajim

Pozitivne zapovijedi

26. Pozitivna je zapovijed brojati sedam punih tjedana od dana kada se *omer* prinese u Svetinji

kao što Pismo kaže, *i brojat ćete za sebe...sedam punih tjedana (Va-jikra 23,15)*. Vjerska je dužnost brojati dane i tjedne, kao što Pismo kaže, *nabrojat ćeš pedeset dana (Va-jikra 23,16)*. Brojanje otpočinjemo od početka večeri šesnaestog nisana; i to brojanje traži da se kaže blagoslov. Međutim, ako je tko brojao bez da kaže blagoslov, on se time oslobodio obaveze. Mi brojimo stojeći; no ako je tko brojao sjedeći, ispunio je svoju obavezu.

Na snazi je na svakom mjestu, u svako doba, kako za muškarce tako i za žene.

Negativne zapovijedi

40. Negativna je zapovijed ne žudjeti (čeznuti) za ičime što pripada tvom bližnjem

kao što kaže Pismo, *Nećeš žudjeti, itd (Š'mot 20,13)*. Dakle, žudjeti znači da osoba ulaže truda da provede svoje misli; on šalje brojne prijatelje svom bližnjem, navaljuje na njega, sve dok to ne uzme [predmet svoje žudnje] od njega. Čak i ako mu za to plati velik iznos, on i na taj način krši [zapovijed]. To se često događa kada zet prije vjenčanja vrši pritisak na svog tasta da mu da tu i tu stvar, koja nije ugovorena kada su bili pisani *t'na'im* (uslovi za sklapanje braka). Čak i ukoliko tast ispuni njegov zahtjev, zet je svejedno prekršio zabranu da ne žudi, itd. (pogledajte i Rabada na Rambama, *Jad, hillhot g'zela*, I)

Ovo je na snazi na svakom mjestu i u svakom trenutku, kako za muškarce tako i za žene. ■

Rabbi Dovid Goldwasser:

Poziv na oružje

"Ne obraćajte se idolima i ne pravite sebi lijevanih kumira" (Vajikra 19,4)

U čemu je razlika između te dvije zapovijedi?

Na temelju riječi iz Sefer Jereim, Ohr HaMeir objašnjava da čovjek ima priliku biti prenositelj čistoće i svetosti ili nečistoće i grešnosti (nesvetosti); on može biti kanal za Šehinu (B-žansku Prisutnost) ili za *sitra ahra* (nesvetu stranu). Kada izvršava *micvu* on kanalizira *keduša*; kad počini grijeh, kanalizira *sitra ahra*.

Iz Tehilima (81,109) učimo: "Neka ne bude kod tebe stranog boga." Koji to strani bog prebiva u tijelu čovjekovom? Talmud (Šabos 105a) uči da se ovo odnosi na *jecer hara*

(zao nagon). Dakle, na nama je obaveza: Nemojte slijediti *jecer hara* i nemojte postati kanal za *sitra ahra*.

Talmud (*Sota 47a*) navodi da je Geihazi, koji je bio div po pitanju poznavanja Tore i Elišin polaznik, sagriješio i Eliša ga je odbacio. Kasnije je Eliša otišao u Damask uvjeriti Geihazija da se pokaje, ali on je to odbio. Geihazi je rekao Eliši: "Kako da se pokajem? Naučio sam od tebe da onome koji griješi i druge navodi na grijeh, nije pružena prilika za pokajanje." Što je Geihazi učinio? Neki kažu da je spustio magnet iznad idola (zlatnog teleta) koje je Jeravam ben Nevat postavio - na taj način ga zaustavio i doveo u zabludu ljude koji su pomislili da idol ima nadnaravne moći. Drugi kažu da je urezao Hašemovo Ime u usta

teletu koji bi trebao izjaviti: Ja sam Hašem ... Nema drugih bogova uz mene. A drugi kažu da je otjerao Elišine učenike i oni nisu mogli učiti Toru s njim.

Kako se to dogodilo? Kako je velikan iz poznavanja Tore, koji je zavrijedio služiti Elišu i koji je svjedočio uskrsnuću mrtvih (kao što je

"Neka ne bude kod tebe stranog boga."

Koji to strani bog prebiva u tijelu čovjekovom?

zabilježeno u Sefer Melahim) kao i brojnim drugim čudima, došao do toga da narod povede na stranpoticu štovanja idola?

Odgovor je da se prvo "okrenuo idolima;" slijedio je svoj *jecer hara* u nastojanju da ispuni svoje osnovne želje. Na kraju je Geihazi "napravio lijevane kumire," i postao provodnik za *sitra ahra*.

Talmud (*Juma 87a*) navodi da onaj koji navodi druge na grijeh, neće dobiti priliku da se pokaje, jer bi onda on bio u Gan Edenu, a njegovi učenici u Gehenom. Rambam (Hilhos tešuva) primjećuje da "prouročiti da drugi griješe" ne samo da znači navesti drugog na prijestup, nego uključuje i sprečavanje drugog da izvrši *micvu*. Dakle, različita su mišljenja o tome što je zapravo bio Geihazijev prekršaj.

Ipak, Rambam tvrdi da, ako netko uloži veliki napor, moći će učiniti *tešuva*. Ben Jehojada komentira da je Eliša snažno poticao Geihazija da se pokaje, jer mu je bilo žao što je možda imao ulogu u tome da Geihazi napusti Toru. Jad Rama primjećuje da su Geihazijevi postupci bili, u

nastavak na stranici 4

(nastavak s 3. stranice) **Rabbi David Goldwasser: Poziv na oružje**

stvari, vrlo uspješni u navođenju mnogih ljudi na *avoda zara*.

Rabin Elijahu Dessler u Sefer Mihtav M'Elijahu komentira da baš kao što pravednik može biti provodnik za *Šehinu*, tako i zlotvor može služiti kao provodnik nečistoće. U biti, on dovodi protivnika ("suprotnu stranu") osobno i može uvesti u svijet želju za grijehom i poricanje postojanja Hašema.

Prema Gaonu iz Vilne, *micva* "Ne okreći se idolima" je negativna zabrana - ne budi bezbožnik, i odraz je pozitivne zapovijedi *kedošim tiheju* - bit ćeš svet.

Gaon iz Vilne je jednom pričao o članu zajednice koji je sudjelovao u heretičkoj pjevačkoj skupini što će na kraju morati zabilježiti kao propust jer nije učio *maasei merkava* (ezoterijski dio judaizma zabilježen u Tanahu). *Cadik* je naglasio da njegovi trenutni postupci ne isključuju njegovu sposobnost da sudjeluje u najvišoj razini učenja Tore.

Baal Hafla'a ističe da je u zabludi onaj tko misli da bi mogao biti uključen u *avoda zara* iako je u potpunosti svjestan besmislenosti toga. To uključuje čitanje ili uvid u heretičke knjige. Učimo (*Hagiga 15b*) da je Eliša napustio puteve Tore jer je u mladosti čitao heretičke knjige, iako on sigurno nije namjeravao potpasti pod njihov utjecaj.

Hofec Haim prikazuje naš susret s *jecer hara* uz pomoć sljedeće alegorije:

Zemlje dvaju kraljeva bile su stalno u ratu. Ponekad je jedna pobjeđivala, a ponekad druga. Na kraju, umorni od borbe, odlučili su okončati to jednom konačnom bitkom. Vojske dviju zemalja će sudjelovati u borbi četiri dana, a poražena će se zemlja predati pobjedniku. Na kraju prvog dana jedna je zemlja pobjeđivala; na kraju drugog dana druga je zemlja odnijela pobjedu. Uvečer trećega dana, general gubitničke vojske je istaknuo da će konačni pobjednik biti odlučan sutra, a da bi

oni trebali uložiti nadljudske napore kako bi uspjeli pobjediti. Postoji još jedan način, napomenuo je general. "Budući da su vojnici pohranili sve svoje oružje u spremište, mogli bismo poslati skupinu da im ukrade vatreno oružje i streljivo i u stvari, porazi vojsku." Svi su se složili. U tami noći je nekolicina vojnika ušla u neprijateljski kamp i ukrala njihovu artiljeriju. Sutradan je rat završio jer protivnička vojska nije imala oružje u rukama.

Isto tako, rekao je Hofec Haim, čovjek se svakodnevno bori s *jecer hara*. Ponekad je *jecer hara* pobjednik, a ponekad je to čovjek. Sveta Tora je čovjekova obrana od *jecer hara*, a zao nagon stalno smišlja nove sheme kojima će lišiti čovjeka njegovu streljiva. Naša je odgovornost da osiguramo da nam se naoružanje ne ukrade i da svu svoju energiju uložimo u to da se "opušemo" sa zaštitom Tore. ■

Prevela Dolores Bettini

Rabbi Shaul Rosenblatt:

Opraštati zbog nas samih

Parša Kedošim nastavlja s duhovnim uputama o tome kako postići svetost. Sadrži mnoštvo naizgled nepovezanih zapovijedi. Nema naracije, ali je svejedno prepuna zanimljivih ideja. Jedan od najpoznatijih stihova Tore nalazi se u ovoj *parši*: Voli svog bližnjeg kao samog sebe; Ja sam Hašem, tvoj B-g.

'Ne inati se' i 'ne osvećuj se' su dvije zapovijedi dane u ovoj godini odjeljku. Rabini objašnjavaju što Tora podrazumijeva pod svakom od njih:

Zamoliš nekoga da ti posudi čekić i on ti kaže da ga ostaviš na miru (da 'skočiš u jezero'). Nakon svega, zašto bi on trebao posuditi čekić nekome poput tebe? Prevrtno sat 24 sata unaprijed... isti taj čovjek pojavljuje se na tvojim vratima i traži od tebe da mu posudiš odvijač. Osvetiti se znači učiniti isto što je on učinio tebi (pokazati mu na isto 'jezero'). Inatiti se znači reći mu 'naravno da ti mogu posuditi odvijač. Za razliku od nekih ljudi, ja svoje stvari posuđujem drugima kada im zatrebaju.'

Problem sa osvetom je jasan – 2 krive stvari nikad neće dati ispravan rezultat. Ali što je krivo sa inatom? Nakon svega, učinio si dobru stvar kada si na njegovu zlobu odgovorio dobrotom?

Prisjetimo se jednog od velikih principa Tore. Zakoni Tore postoje zbog osobe koja ih drži, ne zbog

onoga tko od njih ima koristi. Rečeno nam je da volimo druge ne zato što će drugi biti sretniji kada ih mi volimo, već stoga što takav odnos prema drugima uvelike podiže kvalitetu naših života. Rečeno nam je da dajemo milostinju ne zato što siromasima treba novac. B-g bi to mogao vrlo lako providjeti sam. Rečeno nam je da to činimo iz razloga što je davanje jedno od naših najvećih zadovoljstava.

Isto je i sa inatom. Ako posudiš nekome odvijač uz 'jezikovu juhu' o

**Svrha opraštanja,
umjesto inačjenja,
jest unaprijediti život
onoga koji oprašta,
a ne onoga
kome se oprašta**

tome kako on tebi nije posudio svoj čekić, znači da mu nisi oprostio. Čuvaš u sebi gorčinu, a gorčina je strašno mjesto za život. Budući da ti nije posudio svoj čekić, ti nisi mogao sastaviti ormar. To nije baš sjajno. Ali ako si zbog toga ozlojeđen i ogorčen, ono što činiš sam sebi daleko je gore od onoga što ti je on učinio. Iako mi želimo da ljudi dobiju svoju zasluženu kaznu, oprostjenje nam uvijek daje mnogo veću kvalitetu života od gorčine.

Tako, svrha opraštanja, umjesto inačjenja, jest unaprijediti život onoga koji oprašta, a ne onoga kome se oprašta. Ne kažem da trebamo biti 'otirač' svima. Možemo se zauzeti za sebe. Oprostjenje ne znači ignorirati činjenicu da te netko iskorištava. Ono samo znači da to ne doživljavaš toliko osobno. Sto godina od sada svi ćemo umrijeti i uistinu neće biti važno je li ti netko posudio čekić ili nije. Pa zašto bi onda to bilo toliko važno sada? Idi dalje i posudi mu svoj odvijač s ljubavlju. Nemoj dozvoliti da ti gorčina oduzme zadovoljstvo.

Ne kažem da je to jednostavno učiniti, ali Tora nam kaže da je na taj način život mnogo ljepši. ■

Prevela Anja Grabar

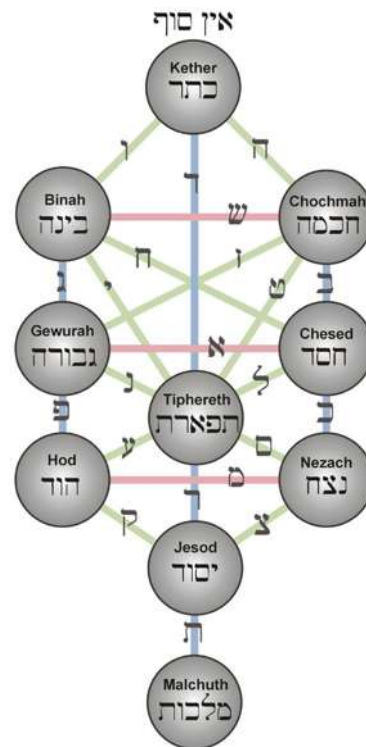
Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

TJEDNI ZOHAR: KEDOŠIM

Kedošim je vrlo posebna *paraša* koja u sebi sadrži izreku "voli druge kao sebe", za koju je rabin Akiva rekao da je najveća odredba u Tori. A to znači, da je ona odredba iz koje proizlaze sve *micvot*. Ali naša *paraša* se čita u periodu *sefirat haomera* (brojenje *omera*) za vrijeme kojega je umrlo 24 tisuće studenata Rabi Akive, pošto nisu imali poštovanja jedan prema drugome.

Veliki mudraci objašnjavaju da se u *sefirat haomer* ne radi o smrti studenata rabina Akive. Oni objašnjavaju da na Pesah baš svatko od nas treba vidjeti sebe kao da prolazi kroz svoj vlastiti Izlazak, priliku da budemo slobodni od naših nevolja i boli, u suprotnom se može smatrati da smo robovi koji su izuzeti od svih *micvot*, jer u stanju u kojem se nalazi, rob je sebičan i koncentriran samo na svoje probleme, te nije u stanju vidjeti kompletnu sliku i ispuniti najveću *micvu* od svih - "Voli druge kao sebe samoga". Rob ne može vidjeti bol svog bližnjeg jer njegovo srce nije otvoreno. *Sefirat haomer* je bio osmišljen da nas nauči što su ljubav i jedinstvo, koji su glavni uvjet za primanje Tore na Šavuot.

Imati međusobno poštovanje znači dovesti do stanovitog smjera, a kad kažemo da se učenici Rabina Akive nisu međusobno odnosili s poštovanjem to znači da oni nisu

cijelim srcem podijelili sa svojim prijateljima moć i znanje koje su crpili iz svog učenja Tore. Stoga se *paraša Kedošim* uvijek čita u vrijeme *sefirat haomera*, kako bi nas podsjetila da je vrijeme da se usredotočimo na "voli druge kao sebe". Na taj način, bezuvjetan način, mi se možemo priključiti na dotok moći Stvoritelja, moći beskonačnosti, u svom životu. Ta moć omogućuje pravi uspjeh i blagoslov u svemu što radimo. To je moć svetosti. Što znači, da je ljubav prema našem bližnjem neophodna kako bismo se povezali sa Stvoriteljem i sa pravim uspjehom.

Paraša započinje riječima "... budite sveti". Naoko, ovo djeluje poput naredbe, ali Zohar objašnjava da je smisao riječ "budite" obećanje, ne

zapovijed, tj. da ako se ponašamo na način "voljenja drugih ..." mi ćemo biti sveti.

Zohar također objašnjava da nam se ne mora sviđati odnosno da moramo voljeti sve što naš bližnji radi, ali mi bismo trebali moći pronaći unutarnju iskru u njemu, njegov božanski dio, i taj dio bismo trebali voljeti i povezati se s njime. Ovo je jedini način na koji možemo biti "sveti" - da se sjetimo da se, svaki puta kada osjećamo ljutnju, frustraciju, ljubomoru i sl. prema našem bližnjem, trebamo povezati s božanskom iskrom u njemu. ■

Prevela Tamar Buchwald

Rav Kook:

Svetost u fizičkom zadovoljstvu

“Tri godine plod će biti orla, i ne smije ga se jesti. Četvrte godine, sav će plod biti svet, za slavljenje B-ga.” (Lev. 19,23-4)

Talmud u Berachot 35a navodi ovaj redak kao referencu za kazivanje *brahe* (blagoslova) nad hranom.

“ ‘Svet, za slavljenje B-ga’ – ovo uči da [plod i druga hrana] iziskuju blagoslov prije i poslije jela.”

Ključna je riječ, primijetio je Rav Kook, *kodesh* – svetost. Čak i kada jedemo, kada sudjelujemo u svjetovnim zadovoljstvima, mi trebamo biti u stanju otkriti svetost.

Svetost iz fizičkog zadovoljstva? Kako je to moguće?

Prilika za svetost

Što je *braha*? Kada govorimo blagoslov, mi pokazujemo da smo svjesni da je B-g osnovni izvor tog zadovoljstva. No, postoji užitak koji je veći od osjetilnog zadovoljstva koje nastaje jedenjem hrane. Jedenje nam daje pravo da kažemo blagoslov i na taj se način povežemo sa svojim Stvoriteljem. Mi doživljavamo unutarnju radost kada shvatimo da je svaki oblik fizičkog zadovoljstva stvoren s mogućnošću da obogatimo duh i uzdignemo dušu.

Braha nije samo naš izraz zahvalnosti za fizičko zadovoljstvo koje ćemo uživati. Svaki blagoslov treba učiniti da postanemo svjesni puno veće B-žje dobrote: da čak i materijalna zadovoljstva mogu biti izvorom duhovnosti i svetosti. Naš plod tako postaje “svet, za slavljenje B-ga.”

Prvi utisci i jelo prije molitve

Zajedno s različitim drugim zabranjenim običajima, Tora upozorava, “Ne jedite krvi” (Lev. 19,26). U retku zapravo, doslovno stoji, ‘Ne jedite nad krvlju.’ Što to znači ‘jesti nad krvlju’?

Ne jedite nad krvlju.’

Što to znači ‘jesti nad krvlju’?

Talmud nudi nekoliko objašnjenja, uključujući upozorenje, ‘Ne jedite prije nego li ste se pomolili nad svojom krvlju [tj., u ime svoje duše]’ (Berachot 10b). Zašto je toliko važno uzdržati se od jela prije nego što se kažu jutarnje molitve?

Obogaćenje *nefeša*

Nalazimo da Tora izjednačava krv s *nefešom* (dušom), kao što je rečeno, ‘Krv je *nefeš*’ (Pnz 12,23). Što je *nefeš*? To je najdublji dio duše, elementarna životna sila koja je zajednička ljudskim bićima i životinjama. Želje *nefeša* po svojoj se naravi odnose na

fizičke potrebe. Međutim, ljudski intelekt može usmjeravati i upravljati tim željama. Zapravo, to je upravo funkcija molitve: da obogati i uzdigne dijelove duše koji su osjećajni i skloni maštanju. Putem molitve, mi svoje osjećaje i želje povezujemo s čistim i svetim namjerama.

Na ovoj najelementarnijoj razini, ono što činimo na početku dana priprema teren za čitav ostatak dana. Naši prvi osjećaji i utisci/slike prate nas tokom čitavog dana.

Ako dan započnemo jelom, onda smo opteretili dušu bremenom zadovoljavanja fizičkih želja. Time formiramo želje *nefeša* da budu bazične i životinjske.

Ali ako je prvo što u danu učinimo molitva, onda smo osigurali da prvi utisci duše budu čisti, usmjereni ka višim i svetijim težnjama. Dok je dan još na početku i na dušu se još nije sručio teret niskih/običnih sitnih prizora, molitva može izvršiti svoj utjecaj, utiskivanjem u dušu uzvišenog cilja dolaženja bliže

nastavak na stranici 8

(nastavak sa 7. stranice) **Rav Kook: Najviši oblik praštanja**

našem Stvoritelju.

Ša'atnez - Kratak pogled u budućnost

Mada se zabrana ša'atneza po prvi puta spominje upravo ovdje u Lev. 19:19, ona se jasnije utvrđuje kasnije u Tori: "Ne odjevaj se u ša'atnez – vunu i lan zajedno" (Pnz. 22,11). Zbog čega Tora zabranjuje korištenje vune i lana u istom komadu odjeće? Takođe, posebna odjeća Velikog svećenika sadržavala je oboje: i vunu i lan. Zbog čega je njemu bilo dopušteno da nosi ša'atnez?

Hok – za budućnost

Ta dva materijala – lan, od biljke lana, i vuna, ostrižena s ovce – predstavljala su dva glavna tipa tkanina dostupna starim civilizacijama. Prema jednom talmudskom mišljenju (Šabat 26b), kada god Tora govori o odjeći bez da konkretno navede materijal, ona tada govori o odjeći od vune ili lana.

Zabrana Tore da se nosi laneno i vuneno zajedno ogleđni je primjerak *hoka*, odredbe za koju nam nije poznat razlog. Kao što je Raši napisao, narodi svijeta i nagon na zlo zadirkuju nas govoreći, 'Kakva je ovo zapovijed? Kakva logika u njoj postoji?'

Prema Rav Kooku, ne radi se o tome da *hok* nema razloga, ili da nema razloga koji smo mi u stanju shvatiti. Točno je da ova kategorija *micvot* pripada budućoj stvarnosti koja je različita od naše vlastite. U to budućnje vrijeme, svrha tih odredaba postat će jasna.

Drugim riječima, ove *micvot* služe da bi nas moralno pripremile za budućnost.

Jedno intrigantno viđenje buduć-

nosti je ideja koju su izrazili kabalisti, da će budućnje uzvišenje sve-mira također obuhvatiti i korijenitu promjenu kod životinja. Životinje će se razviti do stanja današnjih ljudskih bića. Ovo vjerovanje igra vodeću ulogu u spisima Rav Kooka o raznim područjima: vegetarijanstvu, hramskim žrtvama, i razumijevanju uredaba poput ša'atneza i ne jedenja mlijeka i meso zajedno.

Zabrana Tore da se laneno i vuneno ne nosi zajedno ogleđni je primjerak *hoka*, odredbe za koju nam nije poznat razlog.

Korištenje lanenog platna dobivenog od biljke lana ne stvara nikakve moralne dileme. No, korištenje vune nalaže blagu cenzuru/ukor/prigovor sa stajališta apsolutnog morala:

"Čovjek je u svojoj bezgraničnoj egocentričnosti, pruža ruke prema jednoj kravi i ovci. Od jedne uzima mlijeka za sebe, a od druge, njezino runo... Ne bi bilo nedolično uzeti vunu kada bi ovca bila preopterećena tim svojim teretom; ali mi uzimamo vunu kada je njezin prirodni vlasnik treba. Intelktualno, prepoznajemo da se ovdje radi o jednom obliku krađe - ugnjetavanja slabijih od ruku jačega." (Otzarot HaRe'iyah vol. II, p. 97)

Naravno, moralni prijestup primijenjuje se prije svega u pogledu budućnjeg stanje ovaca.

Kako bismo razlučivali između upotrebe vune i lana, te da u nas usadi osjetljivost prema dobrobiti životinja koja će nam biti potrebna u

budućnosti, Tora je odredila da se ove dvije vrste vlakana ne smiju nositi zajedno. Korištenje biljke lana i korištenje ovce nisu - u apsolutnom smislu - na istoj moralno razini.

Sve to vrijedi onda kada se vuna koristi za privatnu upotrebu. No, ako je vuna određena za b-žansku službu - kao u odjeći Velikog svećenika - onda načelo *bechol me'odecha*, služiti B-gu svime što posjedujemo, stupa na snagu. Ovome je svojstveno da će životinje, svojom slobodnom voljom, sa svoje strane pridonijeti duhovnom uzdizanju univerzuma.

Zašto samo lan?

Neki student je jednom prilikom upitao Rav Kooka zašto, prema ovom objašnjenju, Tora zabranjuje jedino da lan ne smije biti skupa sa vunom, a ne i drugi materijali (primjerice pamuk).

Rav Kook je odgovorio da su *micvot* poput riječi. Kroz te riječi mi možemo razaznati temeljna učenja Tore. Ako je jedna riječ dovoljna da prenese oruku, nema potrebe da i druge riječi poučavaju tu istu ideju.

No, riječ koja je izabrana treba biti najbolja i najjasnija. Poruka o briti za dobro životinja treba se utvrditi u umovima vođa društva. Stoga Tora je izabrala da tu poruku iskaže preko lana, materijala koji je omiljen za uglednu i elegantnu odjeću u stara vremena. Materijali poput pamuka koriste se u potpuno praktične svrhe. Lan najbolje simbolizira našu želju da se odjenemo s dostojanstvom i čašću; time je to najbolji medij za pokazivanje potrebe za osjetljivošću ljudi prema životinjama. ■

Rabbi Berel Wein:

Ideologija i zbilja

Zahtjevi koje Tora pred nas stavlja, sa svojim dugačkim nizom zapovijedi koje se pojavljuju u ovoj tjednom čitanju Tore, veliki su i zamorni. No ipak, imamo pravilo da Tora nikada ne zahtjeva ono što je ljudskom biću ili ljudskom ponašanju nemoguće. Tako na primjer, ja smatram da je pravi izazov sadržan u zapovijedi da se bude sveta i posvećena osoba – ideja koja se nalazi u početnim riječima ovoj tjednoj čitanju Tore – u činjenici da put koji nas vodi do tog svetog i posvećenog stanja po svojoj prirodi svjetovan.

Razumjeli bismo, te možda čak i uvažili da je ta zapovijed iziskivala izuzetnu dozu samoodricanja, asketizma ili prisilne izolacije od ljudskog društva. To je slika koju mnogi od nas gaje o svetim osobama, kao nekoga osamljenog navrh planine uronjenog u stalno stanje meditacije i pročišćenja.

Mi nismo navikli da o svetim osobama razmišljamo kao o ljudima s kojima svakodnevno dolazimo u doticaj u svom životu. Ulogu svetosti i posvećenja pridružili smo B-gu i velikim učenicima Tore, te drugim duhovnim vođama. Mi ne razmišljamo o skladištaru, vozaču autobusa ili bilo kome tko nam je na usluzi kao onome koji ima obavezu da bude posebno svet.

No, čak i letimičan pogled na ovoj tjedno čitanje Tore pokazat će nam da se većina opisanih zapovijedi u svojoj naravi bavi svakodnevnim životom, te redovnim i uobičajenim stvarima. Na svetost se ne gleda kao

na uzvišeno stanje postojanja van domašaja prosječnog Židova, već kao prirodan i neophodan nusprodukt življenja života poštivanja Tore.

Ima legenda u vezi velikog Magida iz Dubna, Rabi Yaakova Kranza i njegovog odnosa s Rabi Elijahom, Gaonom iz Vilne. Rabi Elijah je pozvao glasovitog Magida da ga posjeti, te da mu ukaže kako može sebe još poboljšati u službi svom Stvoritelju. Rabi Elijah, koji je gotovo svaki svoj budni trenutak provodio u izučavanju Tore, činilo se, da ima tek malo prostora za poboljšanje u svom duhovnom životu.

Međutim, Magid je svom domaćinu rekao sljedeće: „Ti sjediš ovdje i učiš, okružen svojim knjigama, udubljen u znanje Tore i zbog toga si Gaon iz Vilne. Ali zašto ne izađeš i staneš među prodavače ribe na tržnici u Vilni, u stvarnom svijetu ljudske interakcije, kupnje i prodaje, iskušenja i poštenja, i onda nam pokažeš hoćeš li doista biti Gaon iz Vilne.“

Legenda nam potom kaže da je veliki Rabi Elijah zaplakao kada je čuo ovu kušnju koju je pred njega stavio Magid. Svetost se ne treba nalaziti samo na mjestu na kome se uči, već ona mora postojati i u ribarnici. Od svih nas se traži da budemo sveti i da posvetimo sve aspekte svog ponašanja i života da budu dostojni, u svako doba, službe B-gu na primjeren način.

Tora sebe opisuje kao *Torat hajim* – Tora života. Ova se fraza može protumačiti na mnogo načina. Ona se može odnositi na činjenicu da je Tora vječna, dinamična i da se ne prestano obnavlja, ishodište i izvor života – da je Tora živa. No, po mom mišljenju, ovaj izraz ukazuje da je ona, ako ne i prije svega, Tora praktičnosti i realnosti.

Ona je formirana tako da pristaje svijetu kojemu je prethodila. Ona ne traži nemoguće, niti odstupa od normi ljudske i prirodne egzistencije. Ona nije samo živa Tora, već i realističan i praktičan vodič za ljudski život i ljudsko društvo. Budući da je Tora izgrađena na stijeni vjere, ona nije po svojoj prirodi ideološka. I mada se zauzima za monarhistički način vladavine, ona zapravo ne iznosi politički stav, niti kakav veliki ekonomski plan. Umjesto toga, ona je smjerna prilikom uvođenja zadanih modela i ideja ljudskom društvu.

U biblijska vremena, kada je bilo mnogo proroka koji su živjeli i usmjeravali Židovsko društvo, oni su gotovo jednoglasno govorili o moralnom ponašanju, osjećaju za pravednost kod vladara i društva i nužnost iskazivanja ljubavnosti i tolerancije jednih prema drugima. Naglašavali su praktične opasnosti s kojima se suočavalo Židovsko kraljevstvo i upozoravali protiv oholosti i provokacija.

Proroci Izraela nisu promovirali kapitalizam, socijalizam, komu-

nastavak na stranici 10

(nastavak sa 9. stranice) **Rabbi Borci Weis: Ideologija i zbilja**

nizam, nacionalizam, univerzalizam ili druge ideološke doktrine i ograničenja. Sve ideologije, prije ili kasnije, povrijede prava pojedinaca i stvore tiranska društva koja propagiraju zlo u ime višeg dobra. Mi smo bolno svjesni do kuda su nas ideologije nekoliko prošlih stoljeća odvele. Ideolozi su uvijek u stanju opravdati nepravdu kako bi postigli svoj zamišljeni savršeni cilj.

Kada se ideologija kombinira s religijom i tu se ideologiju uključuje kao dio temeljnih vjerovanja te vjere, ideologija postaje dvostruko smrtonosna. Vjerski ratovi kroz stoljeća u stvarnosti su bili ratovi ideologija, ratovi za teritorij, moć, financijsku dobit i dominaciju, a ne borbe vjere i uzvišenog vjerovanja.

Tora sadrži šest stotina trinaest zapovijedi. Čovjek bi pomislio da je to dovoljno. Ipak, u naše vrijeme one su prevučene proturječnim ideologijama koje su na sebe prihvatile auru postajanja načela vjere. Za anti-cioniste među nama, ocrnjivati i klevetati državu Izrael u njihovim očima jednako je poštivanju šabata i jedenja košer hrane.

Njihova ih je ideologija učinila mrziteljima i omrznutima. To ne može biti ono stanje koje je Tora imala na umu konkretno za Židove, a i općenito za ljude. Za mnoge cioniste, nastaniti se u zemlju Izraelu glavna je ideologija koja određuje sve ostalo. Mora se priznati da je pri ekstremnoj primjeni ove ideologije, ona u suprotnosti sa svom današnjom stvarnosti. A Tora je, ako ništa drugo, utjelovljena stvarnost i primjenjiva u svim situacijama.

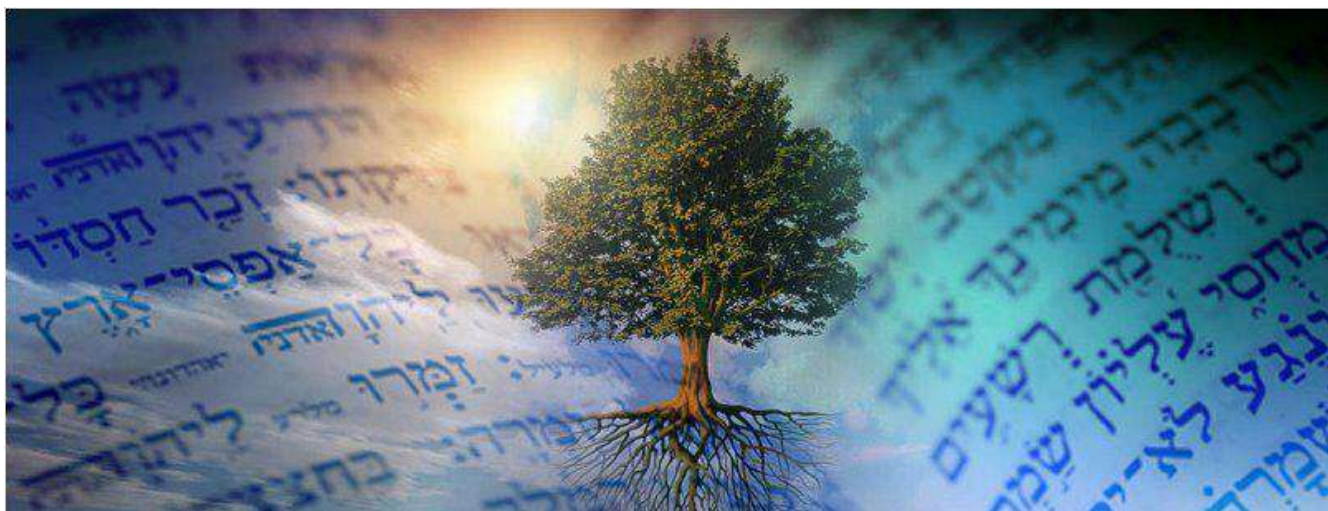
No, ljudi očito ne mogu živjeti bez ideologije kako bi podržali svoja politička uvjerenja i društvene programe. No, moramo paziti da nam ideologija ne bude u protuslovlju sa stvarnosti. Kada do toga dođe, ništa dobro ne nastaje.

Iz proročkih knjiga vidimo da je stvarnosti bila magnet koji ih je vodio. Prorok Samuel oklijeva, čak i kad mu je B-g zapovjedio da ode u Jišajevu kuću okruniti novog kralja Izraela. On kaže Vječnom: "Ali kralj Šaul čut će za ovo i dat će me ubiti jer sam mu bio nelojalan." Vječni očito uzima u obzir ovu stvarnost.

On upućuje Samuela da sa sobom uzme životinje da ih javno prinese na žrtvu u Betlehemu, kao maska kojom će zamaskirati svoju pravu svrhu pojavljivanja tamo.

Uzduž i poprijeko knjiga proroka Izraelovih ovaj snažan osjećaj stvarnosti ulazi u njihove riječi i dominira njihovim stavovima. U vrijeme Drugog hrama, većina značajnih rabina Izraela nije podržavala pobunu protiv Rima, smatrajući je uzaludnom i da će samo dovesti do uništenja Hrama. Stvarnost rimske sile nadvladala je ideologiju tada prisutnog židovskog mesijanizma. Šezdeset godina kasnije, većina rabina nije se slagala s ideologijom Bar Kochbe i Rabi Akive i protivila se nastavku pobune protiv rimske vlasti, opet osuđene na neuspjeh.

U našem današnjem svijetu u situaciji u kojoj smo se našli moramo biti oprezni da ne pobrkamo ideologiju - koja nije nužno načelo naše vjere - sa stvarnošću s kojom se suočavamo. Trebamo se moliti da nam Vječni B-g da mudrost da bi to mogli prepoznati i ovu povijesnu istinu primijeniti u naše vrijeme. ■

Rabbi Vissocher Frand:

Tri godine čekamo kako bismo ispravili Adamov grijeh što nije čekao tri sata

U *parši Kedošim* Tora nas po prvi puta upoznaje sa *micvom 'orla'*. "Kada uđete u Zemlju i zasadite biljku ili voćku, morate se odnositi prema njoj kao da je *orla*; tri godine ona mora biti *orlah* za vas, ne smijete ju jesti." (*Vajikra 19,23*) Halaha je da kada netko zasadi stablo i stablo donese rod, taj je rod zabranjen za jelo tijekom prve tri godine. To je znano kao *'orla'*.

Racionalno objašnjenje te *micve* imamo u Rambamovom *Moreh Nevuhim*. Rambam komentira da je u biblijsko vrijeme običaj bio da vračevi i poganski svećenici blagoslove novozasađeno stablo kako bi donijelo dobar rod. Prvi plodovi prinostili su se idolima kao izraz zahvalnosti. Rambam piše – kako bi preduhitrila takvu pogansku praksu, Tora kaže da tijekom prve tri godine ne smijemo koristiti te plodove.

Ramban kaže u svom komentaru da se razlog davanja *micve* o *'orlah'* jasno vidi u svjetlu *micve 'neta revai'* koja određuje da se četvrte godine plod donese u Jeruzalem i tamo pojedje. Tek pete godine čovjek može samostalno koristiti plodove kod kuće.

Ramban objašnjava da novoj voćki treba neko vrijeme da donese dobar plod. Prve tri godine plodovi su, ako ih ima, slabije kvalitete. Budući da Tora želi da prvi plodovi koji se jedu u Jeruzalemu budu dobri i

ukusni, četvrte godine plodovi se proglašavaju 'prvim plodovima' i zato je zabranjeno koristiti ih prethodnih triju godina.

Medraš nam nudi potpuno drugačije objašnjenje. Medraš primjećuje da nakon zabrane *'orla'* (i zakona o četvrtoj i petoj godini uzgoja voćaka) (*Vajikra 19,23-25*), slijedi zabrana *'jedenja krvi'* (*19,26*).

Zabrana *'jedenja krvi'* je upućena onima koji ne mogu čekati ni da se meso očisti od krvi prije no što ga jedu. Tora od njih traži da uspore.

Doslovno, riječi *'Lo sohlu al haDam'* znače 'ne jedite nad krvlju', ali iz tog stiha učimo mnoštvo raznih zabrana. Jedna od njih, koju ističe Raši, jest da nam nije dozvoljeno jesti meso životinje dok njena krv nije potpuno ispuštena iz nje. Koja je poveznica između zakona o *'orla'* i zakona o *'lo sohlu al haDam'*?

Medraš kaže da nas *micva* o *'orla'* želi naučiti nečim vrlo važnom – strpljenju. Ponekad smo jako nestrpljivi u želji da nešto učinimo. Želimo to odmah. To je značaj zabrane *'Lo sohlu al haDam'*. Ona je upućena onima koji ne mogu čekati ni da se meso očisti od krvi prije no što ga jedu. Tora im kaže da uspore i da ne jedu meso dok je krv još u njemu.

Kako bi nas poučila konceptu str-

pljenja i tome da ne možemo uvijek dobiti ono što želimo baš tada kad to želimo, Tora nam daje zabranu o *'orla'*. Or HaHaim haKodoš ističe (u ovoj *parši* i u *Sefer Berešit*) da je Svemogućí rekao Adamu da može jesti sa svakog stabla u Vrtu, međutim Tora nakon toga kaže da mu nije bilo dozvoljeno jesti sa stabla spoznaje dobra i zla (*Ec haDaat*). Kako se ta zabrana uklapa u dopuštenje da jede 'sa svakog stabla u Vrtu'?

Or HaHaim (temeljeno na Medrašu) kaže izuzetnu stvar. Adam je MOGAO jesti sa stabla spoznaje. Ipak, tu dozvolu je dobio samo na šabos. Zapravo, Or HaHaim kaže da je Adam trebao napraviti kiduš na šabos nad vinom napravljenim od plodova tog stabla. Njegov grijeh je bila nestrpljivost. Svijet se zauvijek promijenio zbog njegove pohlepe.

Učenik Arija z"l ističe da je zabrana o jedenju plodova sa tog stabla

nastavak na stranici 12

(nastavak 11. stranice) **Rabbi Yissocher Frand: Tri godine za tri sata**

bila dana devetog sata šestog dana stvaranja. Umjesto da pričekati još samo 3 sata, Adam je jeo odmah. Kabalistička djela objašnjavaju da, budući da prvi čovjek nije mogao čekati 3 sata, Tora nas uči lekciju kroz čekanje u trajanju od 3 godine ('*orla*') kako bismo ispravili Adamov grijeh u kojem nije čekao 3 sata!

Hasam Sofer pita, "Čemu njegova žurba?" Još bolje, ako bi na šabos plodovi istog stabla bili dozvoljeni za jelo, zašto je toliko strašno što ih je on pojeo nekoliko sati ranije? Hasam Sofer objašnjava da kada je Adam stvoren, on nije imao zli nagon (*jecer hara*). U njemu nije bilo 'borbe'. Nije bilo borbe sa savješću. Adam je po prirodi činio ono što je dobro. On je znao da bi se život promijenio kada bi jeo sa stabla spoznaje dobra i zla: "Bili biste poput B-ga koji poznaje dobro i zlo." On bi imao slobodu izbora da

izabere dobro ili zlo, što je svrha ljudskih bića u ovome svijetu – izabrati dobro.

Adamov stav je bio 'Ja toliko želim činiti B-žu volju iz mog vlastitog slobodnog izbora da ne mogu dočekati tu priliku.' Ipak, Svemogući je znao bolje. On je znao da Adamu nedostaje jedan element kako bi mogao donositi prave odluke i birati dobro umjesto zla, a taj je element bila svetost šabosa. Da je Adam čekao još tri sata i ušao u šabos prožet svetošću koju šabos donosi, on bi bio sposoban oduprijeti se iskušenjima života. To je ono što je Svemogući htio. Zato su plodovi tog stabla postali dopušteni za jelo na šabos.

Pitamo se 'Što se promijenilo (nakon što su prošla ta 3 sata)? Ono što se promijenilo jest da Adam još uvijek nije imao element svetosti šabosa. Nije bio dovoljno jak da se odupre zlu.

Analogno tome, kada netko gradi zgradu, mora najprije postaviti temelje i čekati da se oni stvrdnu kako bi bili čvrst oslonac. Ako počne graditi daljnju strukturu na temelju koji se još nije stvrdnuo, struktura će se urušiti. To je samo primjer koji nam pomaže shvatiti situaciju sa Ada-

Adam nije čekao.

U najboljoj namjeri,

ali nije čekao

mom u tom trenutku. On je bio gotovo savršen. Svemogući mu je želio dati '*behira hofšit*' (slobodu izbora) da bira dobro povrh zla, ali najprije je trebao biti postavljen temelj njegove osobnosti. Adam je trebao postati jači kroz *kedušas šabos*. Međutim, Adam nije čekao. U najboljoj namjeri, ali nije čekao. Jeo je sa stabla prerano i nažalost, svijet se zauvijek promijenio na gore.

Kao '*tikun*' (ispravku) za to, i kao način da naučimo lekciju "Kako li je dobra prava stvar u pravo vrijeme" (*Mišlei 15,23*), Tora nam daje zabranu zvanu '*orla*'. Tri godine ČEKAMO. Lekcija '*orla*' i lekcija '*lo sohal al haDam*' jest ČEKAJ. Ne trebaš sve uzeti i u svemu uživati u trenutku kad postane fizički dostupno. Kao '*tikun*' za Adamov grijeh u kojem nije mogao čekati tri sata, mi držimo *micvu* o '*orla*' pune tri godine. ■

Prevela Anja Grabar

David Curwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik

Tuval Kajin i vulkan

Balashon - Hebrew Language Detective

Pozabavimo se danas etimološkom vezom između riječi "vulkan" i njenog hebrejskog korijena?

Počet ćemo time da razmotrimo riječ "vulkan". Ona je ime dobila po rimskom bogu Vulkan(us)u:

1610-ih, od tal. *vulcano* "planina u plamenu", iz lat. Vulcanus "Vulkan", rimski bog vatre, također "vatra, plamen, vulkan" (vidi pod Vulkan). Naziv su prvo počeli koristiti Rimljani za brdo Etnu, za koje su vjerovali da je Vulkanova talionica.

Ima jedna zanimljiva etimologija koja pokušava povezati "Vulkan" s biblijskim Tuval Kajinom iz Berešit 4,22 :

וַעֲלָה גַם-הוּא יִלְדָה אֶת-תּוֹבֵל קַיִן לִטֵּשׁ כָּל-הָאֲרֶץ
וְהִשֵּׁת וּבְרָזָל וְאֶחָוִת תּוֹבֵל-קַיִן נִעְמָה.

A Cila je rodila Tuval-Kajina, koji je kovao sva oruđa od bakra i željeza. A sestra Tuval-Kajinova bila je Na'ama.

Na temelju zvukovne sličnosti između (tu)val-kain i vulkan, kao i činjenice da je Tuval-Kajin bio kovač pretpostavlja se da postoji veza između ove dvije riječi.

Ima jedna vrlo stara teorija, možda je Walter Raleigh bio prva

osoba koja je napravila vezu između te dva lika. On je napisao o Tuval Kajinu:

od kojega je nastalo ime Vulkan ispuštanjem prvih dvaju slova

On je mišljenja da se tradicije ove vrste lako mogu proširiti od Egipćana do Grka, budući da su prvospomenuti često održavali veze s Hebrejima.

Čak i Shadal postavlja vezu, a ja sam čuo (ali ne i pronašao), da je i Cassuto ima.

Dakle, uz ovaj dug i impresivan popis – jesam li uvjeren? Ne baš.

Zašto ne? Prije svega, Klein u svojoj natuknici za וולקני (suvremena hebrejska riječ za "vulkanski" - iako riječ za vulkan, *har ga'aš*, ima pridjev, *ga'aši*, iz nekog razloga pridjev *vulkani* je mnogo uobičajeniji) ne spominje teoriju, samo kaže da je ime Vulkan vjerojatno etruščanskog podrijetla. I Avineri (Yad Halashon str. 343) isto kaže da je vrlo nesklon prihvatiti tu teoriju.

Ali uglavnom, iako se teorija izvana čini primamljivom, čini se da povijesno nema puno smisla. Mnogo smo puta pričali o tome kako su Grci posuđivali riječi od svojih semitskih susjeda na Istoku - uključujući čak i jednog od njihovih bogova, Adonisa. No, Rimljani su imali daleko manje razmjene te vrste, a imena njihovih bogova, koje su usvojili u prvom redu od Etruščana bila su još drevnija. (Postoje mnoge sličnosti između grčke i rimske mitologije, ali etrusko/rimska imena prednjače u njihovoj vezi.)

Rasprava o racionalnijim etimologijama pojavljuju se u ovoj

nastavak na stranici 14

(nastavak s 13. stranice) **David Curwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik: Tuval Kajin i vulkan**

knjizi:

Vulkan je bog vatre. Etimologiju tog imena teško je odrediti. G. Dumezil (Fetes romaines d'ete et d'automne [Paris 1925], str. 72-76) razmatra sve glavne pokušaje da je se razjasni i pokazuje koliko je sve to nesigurno. On uključuju usporedbu s kretskim *welchanos*; objašnjenje korištenjem osetske imenice (*Kurd-alae*) -*waergon*; i etruščansku hipotezu temeljenu na kratice *Vel* iz Piacenza liver, koje je proizvoljno izvršeno kako bi se dobio *Vel (chans)*, dok je etruščanski homolog Hephaestusa Sethlans. Dumezil preferira izvođenje iz vedskog *varcas* ("svjetlina" ili "bljesak",

jednog od svojstava Agnija, boga vatre), ali kao dobar komparativist, on se žuri istaknuti poteškoće: "niti jedan verbalni niti nominalni derivat ove verziji korijena ne postoji u latinskom" (ibid, str. 74.).

Iako možda "vulkan" ili "Vulkan" nije semitskog podrijetla, ta riječ se danas pojavljuje u Izraelu - tvornica

Vulkan dobila je ime po rimskom bogu vatre, a po tvornici smo dobili naziv za obližnje raskrižje Tzomet Vulkan. (The Volcani Institut za poljoprivredna istraživanja nije s njome povezan - on je ime dobio po svom osnivaču, Yitzhaku Elazariju Volcaniju, koji je hebraizirao svoje ime iz Vilkanski.) Nadajmo se da je to jedini vulkanski utjecaj na našem području ... ■

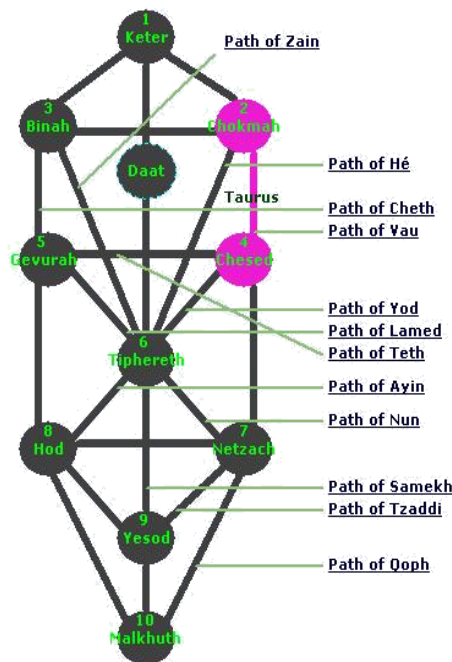
Rabbi Shaul Youdkovitch, Live Kabbalah:

MJESEČNI ZOHAR: MJESEC IJAR – BIK

Kao što smo već naučili u prethodnim predavanjima o mjesecima zodiaka, karta neba s rasporedom zvijezda odražava nam duhovne sile koje se otkrivaju u našem svijetu, a u isto vrijeme i djelovanje koje zvijezde imaju na naše živote. U Zoharu, u *paraši Jitro* zapisano je da je karta zvijezda na nebu poput lica čovjeka koje odražava ono što on osjeća duboko u sebi. Također moramo zapamtiti da se svi ljudi istog znaka neće ponašati na sasvim isti način, jer sat rođenja (podznak, ascendent) i mnoge druge dodatne sile imaju utjecaj na narav osobe i na način na koji se ona ponaša. Od velikog značaja za razumijevanje sila koje zvijezda imaju na naše živote je da znamo točan trenutak rođenja osobe i položaj drugih zvijezda i planeta u njegovoj natalnoj karti. Međutim, uvijek moramo imati na umu da svatko od nas ima slobodnu volju i da, kada se slobodna volja i razumijevanje utjecaja karte zvijezda i nebesa na naše živote zajedno upotrebljavaju, možemo bolje razumjeti ono što nam se u životu događa i način na koji ćemo se ponašati.

Proljeće je godišnje doba koje je prožeto najmoćnijim duhovnim silama. Prema Knjizi stvaranja (koju je prije otprilike 4.000 godina napisao naš praotac Abraham), sila koja vlada u proljeće je element vatre.

Element vatre u astrologiji, a i prema kabali, predstavlja snagu, kreativnost, energiju, a također i ego. Vatreni znakovi iznad svega predstavljaju želju za primanjem; to je

zato jer kad vatra prestane proždriati ona prestane i postojati. To je razlog zašto ljudi rođeni u proljeće mogu biti vrlo sebični, ukoliko nisu duhovni. Njihova kreativnost i njihova beskrajna energija, najveći dio vremena će se uglavnom usredotočiti na njih same, njihove želje i njihove interese.

Tri proljetna mjeseca, Ovan, Bik i Blizanci, mogu se energetski podijeliti u tri različite kolone (to se odnosi na sve znakove zodiaka). Prema kabali te se energije zovu: Desna kolona (dijeljenje i darivanje), Lijeva kolona (osuđivanje i želja za primanjem) i Središnja kolona (milosrđe i ravnoteža).

Budući je znak Bika lijeva kolona, on zbog toga posjeduje najveću sposobnost da privuče Svjetlost, više od drugih proljetnih mjeseci. Vidimo potvrdu za to iskazanu u hebrejskim riječima/nazivima vezanima

za mjesec Ijar (Bik).

Naziv mjeseca Ijar, dolazi od hebrejske riječi za "svjetlo".

U biblijskom hebrejskom, ime mjeseca Ijara je "Ziv", što na hebrejskom također znači "svjetlo".

Na hebrejskom ime planete koja vlada u mjesecu Bika je "Noga" - Venera, riječ koja znači svjetlo.

Mjesec Bika ima jedan praznik koji nije biblijski praznik, no ima dugu i poštovanu vrijednu tradiciju da ga se slavi kao dan koji otkriva ogromnu količinu svjetla. Lag BaOmer je praznik u spomen na dovršenje Zohara (glavno djelo kabale), i odlazak Rabi Šimona s fizičkog svijeta. Riječ Zohar također znači svjetlo.

Prisutnost tolikog svjetla u ovom mjesecu djeluje na ljudi na mnogo načina. Prvo, ljudi rođeni u znaku Bika imaju ogromnu moć da ostvare sve što požele. Činjenica da je Bik zemljani znak pojačava tu moć. Bikovi su vrlo realni, učinkoviti i orijentirani na svoje ciljeve. Međutim, kombinacija Zemlje (elementa Bika) s vatrom (elementom proljeće) može stvoriti vrlo neugodnu energetsku kombinaciju za osobe rođene u ovom znaku. Ti ljudi mogu postati sebični, egoistični i fokusiran na sebe i svoje želje. Oni mogu steći reputaciju sebičnih i materijalističkih ljudi.

Simbol astrološkog znaka Bika je, naravno, bik. U priči o *Merkava*, u knjizi proroka Ezekijela, prvom po-

nastavak na stranici 16

(nastavak sa 15. stranice) **Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah: Mjesec Ijar – Bik**

glavlju, lijeva kolona (želja za primanjem za samog sebe) simbolizirana je bikom. Ova slika lijeve kolone, koju simbolizira bik, može se pronaći na mnogim mjestima u Bibliji i u mnogim drugim tekstovima kabale.

Mudrost kabale uči da se u proljeće generira svjetlo za čitavu godinu. Poveznica s Bikovima je da zbog njihove velike sposobnost da privuku svjetlo, mnogi od njih žive u iluziji kako je sve odlično. To omogućuje Biku da postigne visoku razinu duhovnog opažanja, mudrosti i energije. To im daje osjećaj kako je već sada sve jako dobro, a bit će još i bolje. To je razlog zašto su Bikovi optimistični, u dobrom raspoloženju i imaju jako dobar pogled na život. Oni ne traže nevolje nego radije traže okruženja koja su udobna, sigurna i ugodna. Oni ne vole pokretati valove i uključivati se u probleme. Bikovi stvaraju svoj svijet, koji će odražavati njihovu želju za stabilnošću i dosljednošću i zbog toga su oni obično poznati kao odani, stabilni, strpljivi, tolerantni i prijateljski orijentirani. Oni ne vole iznositi kritike i obično izgledaju privlačno.

Venera, Planet Ljubavi - Bik vrijeme za ljubav

Astrološkim znakom Bika vlada planeta Venera. Odatle njihova sklonost da se posebno povode za tjelesnim užicima. Numerička je vrijednost hebrejskog imena za Veneru, a to je "noga", 58 što je ista numerička vrijednost kao i za riječ udobno - "noa". Ovo je još jedan od

razloga zašto Bik uvijek traži najugodnije i najudobnije mjesto za sjesti. Kad ih vidimo da se angažiraju u napornom radu, to je samo zato što su isključivo motivirani savršenstvom i udobnosti, jer oni misle da će to zadobiti svojim

Ovaj mjesec služi kao priprema za blagdan Šavuota, objavu svijesti, "voli svog bližnjega kao sebe samog".

trudom.

Zbog ogromnog priliva svjetlosti koju Bikovi tijekom proljeća primaju, oni mogu biti puni svjetla i u stanju ljubavi i prosvjetljenja. To im jako olakšava da budu strpljivi i prihvate druge ljude. To je također razlog zašto Bikovi imaju vrlo ugodnu narav. To je isto tako i razlog zašto su miroljubivi i drže se podalje od ratova i sukoba. Međutim problem koji iz toga može proizaći je da oni mogu postati jako spokojni, a to je vrlo opasno jer im time mogu propasti prilike da obogate svoje živote, i da postanu neosjetljivi za potencijalno moguće opasnosti.

Ljubav je svima nama jako važna, a posebno u mjesecu Bika. Numerologija ovog znaka Bika - (na hebrejski) *šor* ima numeričku vrijednost 506 što je također i numerička vrijednost bezuvjetne ljubavi - *ahavat hinam* (hebrejski).

Ovaj mjesec služi kao priprema za blagdan Šavuota, objavu svijesti, "voli svog bližnjega kao sebe samog". Tijekom ovog mjeseca mi i dalje

brojimo *omer*, koji obuhvaća sedam tjedana između blagdana Pesaha i Šavuota. Brojenje uključuje posljednja dva tjedna u mjesecu Ovna, prvi tjedan u mjesecu Blizanaca i cijeli mjesec Bika. Prema kabali, vrijeme brojanja je vrijeme suda; stoga, moramo biti posebno obazrivi i pažljivi u tom vremenu.

Tradicija kaže da je ovo vrijeme žalosti, u spomen na 24.000 učenika rabina Akive koji su umrli, jer nisu poštovali jedni druge, i to je nagovještaj onoga što nam se može dogoditi u ovom mjesecu koji je preplavljen tolikom svjetlošću, ako se ne usredotočimo na ljubav i toleranciju.

Dakle, s jedne strane, ova preplavljanje svjetlošću može dovesti osobu do ozdravljenja i pročišćenja koje svoj vrhunac doseže na Šavuot. Nagovještaj ozdravljenja u ovom mjesecu može se naći u knjizi Izlaska, poglavlju 15, retku 26, gdje je napisano: "*Ja sam B-g tvoj iscjelitelj*", prva slova izvornog teksta na hebrejskom daju ime ovog mjeseca - *Ijar*. S druge strane, nedostatak poštovanja, strah i razdvajanja mogu donijeti katastrofe i bol, što je stroga presuda, pogotovo u ovom mjesecu. Kralj Salomon ustanovio je Hram u Jeruzalemu u ovom mjesecu, jer je htio iskoristiti svjetlom ispunjenu energiju ovog mjeseca da privuče energije liječenja i uklanjanja boli.

To nas dovodi do shvaćanja da ne postoji dobar znak ili loš znak. Na poslijetku, naša slobodna volja je ta koja uvijek određuje našu sudbinu.

Rabbi Dr. Nissan Mindel:

Moja molitva (As For Me... My Prayer)

ALEINU (nastavak)

„Mi pregibamo koljena, klanjamo se i blagodarimo pred Kraljem svih kraljeva, pred Svetim, da je blagoslovljen. On razapinje nebesa i postavlja zemlju.“

Iz samog teksta je očito da je ovo vrlo stara molitva jer se nigdje ne spominje naš povratak u Cion ili obnova Bet Hamikdaša. Da je ova molitva nastala nakon razaranja Bet Hamikdaša u molitvi bi svakako bilo spomena o našem povratku u Svetu zemlju.

Veliki Amora Rav, koji je živio u vrijeme Šemuela, uključio je ovu molitvu u Musaf za Roš Hašana i Jom kipur. Molila se u vrlo ozbiljnom tonu a hazan i cijela zajednica izgovarali su je klečeći na koljenima. (Prema opisu kako je izgledala služba Velikog Svećenika u Bet Hamikdašu samo u ovom slučaju i kada su se čitali pojedini dijelovi Avoda za vrijeme službe za Jom kipur, jedini su primjeri kada se klečalo za vrijeme molitve u Hramu.)

Ovo je vrlo važna molitva i svatko bi je trebao poznavati i imati na umu njeno značenje. Prema Židovskom Zakonu, kada se izgovara u sinagogi, svatko se treba pridružiti u molitvi, pa i ako ju je već izgovorio, ili je upravo u času dok se izgovara ušao u sinagogu. Poznato je, da je ova molitva, u zadnjih 600 ili 700 godina, zaključna molitva u

©2014 Adam Rhine www.HebrewArt.com

službi svih kongregacija, iako je, kao što je već navedeno poznata i u upotrebi odavno.

Poznato je da su mnogi Židovski mučenici umirali s ovom molitvom na usnama, kada u za vrijeme mračnog Srednjeg vijeka, proganjali Židove i vrlo često spaljivali na

lomačama; jer u ovoj molitvi oni su potvrđivali svoju vjeru u Jednog i samo jednog B-ga i svoju nadu da će jednoga dana svi narodi na svijetu priznati B-ga. Pa iako su umirali radi svoje vjere, izricali su svoju zahvalnost B-gu jer ih nije učinio kao što su njihovi ubojice - „da nas nije učinio poput njih, niti našu sudbinu poput njihove.“

Rabbi Joseph Ha-Cohen, je pisac knjige EMEK HABACHA („Dolina suza“), u kojoj opisuje progone Židova u njegovo vrijeme i ranije. U knjizi opisuje sudbine mnogih Židovskih mučenika koji su umrli na lomači u gradu Blois u Francuskoj 1171. godine. Dok su njihova

nastavak na stranici 18

(nastavak s 17. stranice) **Rabbi Dr. Nissan Mindel: Moja molitva (As For Me... My Prayer)**

tijela izgarala u plamenu lomače, sveti su mučenici posljednjim dahom izgovarali stihove neobične pjesme. Svećenik koji je bio prisutan i svjedočio ubojstvu Židova čudio se neobičnom pjevanju umirućih. Kasnije je saznao da su izgovarali *Aleinu l'sabe'ach*.

Nije nimalo čudno da kršćanski gospodari u zemljama gdje je bilo Židova nisu podnosili ovu molitvu. Židovi, oni jadnici koji su izdali svoju baštinu, radi pohlepe prema novcu, časti ili moći i radi toga prešli na kršćanstvo, često su ovu svetu molitvu izdvajali kao primjer kako Židovi napadaju Crkvu. Kako bi dokazali svoje tvrdnje o napadu Židova na Crkvu, navodili su riječi (izdvojene iz knjige Proroka Izaije); „oni se klanjaju ispraznim stvarima i praznini i mole se bogu koji ih ne može spasiti“ (na koje su nastavljali riječima; „ali mi se klanjamo“). Ali, kao što je već rečeno, ova je molitva bila dio službe Musafa za Roš hašana u vrijeme Rava, puno prije nego što se pojavila kršćanska crkva u Babilonu. Riječi molitve se vrlo jasno odnose na onovremene obožavatelje idola i još ranije, u vrijeme Jehošue. Ali, preko istine i činjenica

se prelazilo uvijek kada je trebao izgovor da se Židovi progone, muče i opljačkaju. I zato su cenzori odredili da se ove riječi trebaju ukloniti iz molitve ili su jednostavno zabranili cjelokupnu molitvu. Mnogi su učeni rabini pokušavali opovrgnuti optužbe na račun ove molitve. Među njima bio je i Rabbi Manasseh ben Israel, koji je ovoj molitvi posvetio čitavo poglavlje u njegovoj knjizi „U obranu Židova“. U svojoj je knjizi, također, ovaj veliki učenjak, naveo zanimljivu priču o molitvi Aleinu. Kada je Sultan Selim pročitao molitvu Aleinu iz Židovskog molitvenika (prevedenog na turski jezik), molitva ga se vrlo dojmila da je rekao: „Ova molitva zaista može poslužiti u svaku svrhu, i nema potrebe ni za jednom drugom molitvom.“ Međutim, kroz mnoga se stoljeća molitva Aleinu smatrala uvredljivom i cenzurirala se tako da su se „uvredljive“ riječi izbacile iz teksta. Sada, kad aživimo u slobodnoj zemlji, sve se riječi molitve ponovo mogu izgovarati.

Nakon što smo izrazili svoju zahvalnost B-gu jer nam je dao privilegiju da Mu služimo, nastavljamo izjavom:

„On je B-g naš, nema drugoga, istinski je Kralj naš, nema osim Njega drugoga. Tako piše u Njegovoj Tori: “I spoznaćeš onaj dan i obratiti svoje srce, da je Vječni B-g u nebesima gore, a na zemlji dolje nema drugoga.”

Ovim riječima završava prvi dio Aleinu. Ponovimo poruke koje sadrži: dužnost nam je hvaliti B-ga Gospodara svega i slaviti Njega kao Stvoritelja svijeta. Sretni smo jer baš nas je On izabrao između svih ostalih naroda na svijetu i dao nam Njegovu Toru, jer bi bez Tore ostali jadne neznalice i okrutni ljudi ispunjeni mržnjom. Mi objavljujemo i izjavljujemo da je B-g Jedan na nebesima i na zemlji, i da uistinu nema ničega osim Njega. Sve što nas okružuje, sva Priroda, sve je neodvojivi dio B-ga i način je na koji nam se B-g otkriva; sve što postoji, postoji samo zato jer B-g održava postojanje. Ovo su misli koje trebamo stalno imati u svojoj svijesti, iz dana u dan; uvijek čuvati u svojem srcu i uvijek i u svakom trenutku pamtili. ■

Odabrala i prevela Jasenka Furst

"Židovi će biti razbacani među druge narode, ali naposljetku će se ipak vratiti u svoju zemlju – na dan izbavljenja."

Haftara za Kedošim

(Amos 9,7-15)

Ovotjedna *haftara* predskazuje progonstvo i kazne koje će zadesiti Židove jer su odlutali na poganske puteve – što je ponašanje koje ovotjedna *paraša* zabranjuje.

Prorok Amos prenosi B-žju poruku kojom podsjeća narod na B-žju naklonost – izveo ih je iz Egipta i izdvojio ih kao svoj izabrani narod. Ipak, zbog počinjenih

nedjela, B-g će uništiti Sjeverno kraljevstvo izraelsko, ali neće potpuno uništiti kuću Jakovljevu. Židovi će biti razbacani među druge narode, ali naposljetku će se ipak vratiti u svoju zemlju – na dan izbavljenja. B-g će tada vratiti kući Davidovoj njezinu nekadašnju slavu i zavladat će mir i obilje u zemlji.

Haftara završava B-ž-jim obećanjem: "I vratit ću iz

sužanjstva moj narod, Izrael, i oni će opet izgraditi napuštene gradove i nastaniti ih, posadit će vinograde i piti njihovo vino i zasaditi će vrtove i jesti njihove plodove. A ja ću njih postaviti u njihovu zemlju i više neće biti iskorjenjivani iz svoje zemlje koju sam im dao, reče G-spod B-g tvoj." ■

Prijevod: Dolores Bettini

Halahlčka satnica (za grad Zagreb)

Datum	Alot Hašahar	Najranije Talit	Nec Hahama	Najkasnije Š'ma	Zman Tefila	Hacot	Minha Gedola	Minha Ketana	Plag Haminha	Šekia	Cet Hahavim
utorak 17. 5. 2016.	3:26	4:16	5:22	9:07	10:23	12:53	13:30	17:16	18:50	20:24	21:06

Iz medija

ZA BOLJU BUDUĆNOST

Moderna hrvatska država počiva na pomirenju djece ustaša i partizana

Index, 9.5.2016.

PREDSJEDNICA Grabar-Kitarović upozorila je u obraćanju naciji da je u posljednje vrijeme hrvatska javnost zasuta podjelama koje razdiru društvo i nagrizaju temelje države te je pozvala sugrađane da ne dopuste da nam bolju budućnost ukradu zlodusi loše prošlosti, a Vladu i sve dionike političkog života da se trgnu, zaustave svađe i uhvate posla.

Hrvatskoj Vladi i svim državnim institucijama, političkim strankama, udrugama civilnog društva i drugima na javnoj sceni postavila je pitanje jesu li svjesni da nam svakodnevno autobusi mladih ljudi odlaze iz zemlje, ne samo zbog nedostatka posla, nego i zbog neizdržive atmosfere zagađenosti javnog prostora mržnjom i netolerancijom te ih je pozvala da se trgnu, zaustave međusobne svađe i uhvate se posla. Obraćajući se Hrvatima i

Hrvatima i svim hrvatskim državljanima iz Ureda predsjednice Republike Hrvatske, s mjesta gdje su donošene najvažnije odluke o stvaranju moderne hrvatske države, poručila je kako se, svjesna svoje odgovornosti za stabilnost države i očuvanje temeljnih vrijednosti Ustava, odlučila na ovaj način obratiti svima njima, bez obzira na nacionalnu, vjersku ili drugu pripadnost.

"U posljednje vrijeme svjedoci smo eskalacije netolerancije, govora mržnje i veličanja propalih zločinačkih režima. Hrvatska javnost zasuta je podjelama koje razdiru hrvatsko društvo i nagrizaju temelje države. Tisućljetnu junačku i ponosnu povijest našega naroda sveli smo na nekoliko godina prošloga stoljeća koje su stotinama tisuća ljudi donijele patnju, smrt, uništene domove i razorene obitelji, a hrvatski narod duboko podijelile", upozorila je Predsjednica u obra-

ćanju putem nacionalnih televizija.

"Ne dopustimo da našu mladost truju klicama razdora i mržnje"

Poručila je kako će ponovno reći da je ustaški režim na najgori način zloupotrijebio i teško okaljao tadašnju legitimnu želju hrvatskog naroda za svojom državom.

"I ovog puta jasno i glasno ću reći: ustaški režim svojom je politikom vezivanja uz fašizam i nacizam, osakaćivanjem dijelova državnog teritorija i zločinačkim postupcima masovnih progona i ubojstava na najgori način zloupotrijebio i teško okaljao tadašnju legitimnu želju hrvatskog naroda za svojom državom. Isto tako, moramo strogo odvojiti antifaašizam, kao vrednotu moderne Europe, i moderne Hrvatske, zapisanu u našem Ustavu, od zločinačkog jugoslavenskog komunističkog režima, pod kojim su deseci

tisuća ljudi raznih nacionalnosti i ideja brutalno likvidirani kao neprijatelji naroda, bez suda i ikakvih ljudskih prava", poručila je.

Grabar-Kitarović pozvala je sugrađane da ne smiju dopustiti da nam bolju budućnost ukradu zlodusi loše prošlosti.

"Moderna hrvatska država počiva na pomirbi djece ustaša i partizana. Da smo 91. godine bili ovako razjedinjeni, zasigurno ne bismo, pod vodstvom prvog hrvatskog predsjednika dr. Franje Tuđmana, ostvarili san o slobodnoj hrvatskoj državi".

I zato, istaknula je Predsjednica, duboko svjesna svoje odgovornosti za stabilnost države, sugrađane i sugrađanke poziva da ne dopuste da nam bolju budućnost ukradu zlodusi loše prošlosti. Ne dopustimo da našu mladost truju klicama razdora i mržnje, rekla je. ■

KULTURA

Spomenik za "oca rokenrola" Alana

b92, 8.5.2016.

Spomenik tvorcu naziva rokenerol (rock 'n' roll) i organizatoru prvog rokenrol koncerta Alanu Fridu postavljen je danas na groblju u Klivlendu, gde će ubuduće počivati njegov pepeo.

Urna s njegovim posmrtnim ostacima položena je na groblje sa pogledom na jezero u petak, a njegov sin Lens izjavio je da je njegov otac pronašao dom i da porodica "konačno može da ga ostavi da počiva u miru".

Frid je još kao disk džokej (DJ) u Klivlendu počeo da radi na stvaranju nove muzike koja je bila mešavina džeza, bluz, popa i kantri muzike, a koja je danas poznata kao rokenrol.

Karijeru na radiju počeo je još kao student, a u emisiji "Moondog Show", koju je osnovao u Klivlendu, promovisao je moderni zvuk i bluz zvođače, bez obzira na rasu.

Noćni radio šou "Rock'n'Roll party" osnovao je u Njujorku, posle događaja koji se smatra prvim rokenrol koncertom. Naime, Frid je 1952. u Klivlendu organizovao "Moondog Coronation Ball" na koji je "upalo" oko 20.000 ljudi bez karata, što je izazvalo opšti haos.

Frid je umro u Los Angelesu 1965. godine u 44. godini od posledica oboljenja jetre, a po želji porodice njegova urna bila je položena u Njujorku, gde je

bila narednih 30 godina. Iako je želeo da bude uzidan u temelje Kuće slavnih rokenrola i Muzeja u Klivlendu, to nije bilo moguće, jer američki zakoni nalažu da ljudski posmrtni ostaci moraju biti sahranjeni na groblju.

Urna je neko vreme bila postavljena ispod pokretnog stepeništa muzeja, od 2002. godine je bila izložena kao eksponat, a Fridova porodica zatražila je da im urna bude vraćena, pošto je 2014. godine novi direktor muzeja odlučio da je neprikladno da urna bude izložena kao eksponat.

Jedna od Fridovih najvećih

zaostavština jeste njegov trud da promoviše muziku bez obzira na boju kože, zbog čega su ga mnogi belci optuživali da promoviše "rasno mešanje". Organizovao je brojne turneje i koncerte s belim i crnim muzičarima. Njegov sin Lens Frid rekao je da je da je pionirka u borbi za ljudska prava Rosa Parks 1990. godine rekla da je Frid probio rasnu barijeru. ■